

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU**

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 30 września 2014r.

RPZ-61/10/14/JM

DECYZJA nr RPZ 26/2014

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu wobec Izabeli Przewoźnej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy, stosowanie przez Izabelę Przewoźną prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu we wzorcach umów postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:

1. „Odsetki za czas opóźnienia wynoszą 1% Wysokości Pożyczki dziennie” (pkt 9.5. Regulaminu udzielania pożyczek)
2. „Odsetki za opóźnienie 1% Wysokości Pożyczki dziennie za każdy dzień opóźnienia” (Tabela opłat i prowizji)
3. „W przypadku zalegania Pożyczkobiorcy ze spłatą Pożyczki, Pożyczkodawca ma prawo wysłać wezwanie do zapłaty, którego koszt w wysokości 100 zł za każde wezwanie obciąża Pożyczkobiorcę” (pkt 9.2. Regulaminu udzielania pożyczek)
4. „Opłaty windykacyjne (przedsądowe): (...) 2. Monit za pośrednictwem telefonu 100 PLN 3. Wezwanie do zapłaty (...) 200 PLN 4. Wizyta windykatora w miejscu zamieszkania Pożyczkobiorcy 400 PLN” (Tabela opłat i prowizji)
5. „Jeżeli Pożyczkobiorca nie wywiąże się z obowiązku zwrotu Pożyczki oraz dodatkowych należności, sądem właściwym miejscowo i rzeczowo do rozpoznania sprawy będzie sąd dla miejsca zamieszkania Pożyczkodawcy” (pkt 11.5. Regulaminu udzielania pożyczek)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania

II. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy, nieprzekazywanie konsumentom przez Izabelę Przewoźną prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu przed zawarciem

umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 126 poz. 715 ze zm.), co jest sprzeczne z art. 14 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania

III. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 tej ustawy, naruszenie przez Izabelę Przewoźną prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nieinformowanie w umowach pożyczki o: rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, sposobie zabezpieczenia spłaty pożyczki, kwocie odsetek należnych w stosunku dziennym oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, co jest sprzeczne z art. 30 ust. 1 pkt 11, 14, 15 *in fine* i 21 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania

IV. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 tej ustawy, naruszenie przez Izabelę Przewoźną prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez:

- zamieszczenie w Regulaminie udzielania pożyczek nierzetelnych informacji wskazujących, że po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki konsument jest zobowiązany zwrócić kwotę udostępnionej pożyczki wraz z opłatą prowizyjną oraz opłatą za obsługę pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy, co jest sprzeczne z art. 54 ust. 1 i 4 ww. ustawy o kredycie konsumenckim oraz
- zamieszczenie we wzorach oświadczeń o odstąpieniu od umowy nierzetelnych i niepełnych informacji wskazujących, że w związku z odstąpieniem od umowy konsument jest zobowiązany do niezwłocznego zwrotu kwoty udostępnionej pożyczki powiększonej o opłatę prowizyjną oraz opłatę za udzielenie pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy, co jest sprzeczne z art. 54 ust. 1, 2 i 4 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu (dalej: Prezes Urzędu) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Izabeli Przewoźnej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu (dalej: Przedsiębiorca) polegające na udzielaniu pożyczek konsumentom, uzasadniają wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku postępowania Prezes Urzędu ustalił, że Przedsiębiorca udziela konsumentom pożyczek gotówkowych w wysokości od 200 zł do 1.000 zł, na okres 15 i 30 dni. Umowy z konsumentami Przedsiębiorca zawiera w oparciu o wzorce umowne, m.in. wzorzec umowy pożyczki, Regulamin udzielania pożyczek i Tabelę opłat i prowizji. Prezes Urzędu ustalił także, że Przedsiębiorca nie doręcza konsumentom przed zawarciem umowy formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego. W odpowiedzi na

wezwanie Prezesa Urzędu, Przedsiębiorca wyjaśnił, że nie wiedział o ww. obowiązku, niemniej jednak postanowił uzupełnić swoją ofertę o obowiązek doręczenia konsumentom takiego dokumentu celem wykonania spoczywającego na nim obowiązku informacyjnego.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego dała podstawę do wszczęcia przeciwko Przedsiębiorcy, postanowieniem z dnia 31 marca 2014r., postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w:

I. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcach umów postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:

1. „Odsetki za czas opóźnienia wynoszą 1% Wysokości Pożyczki dziennie” (pkt 9.5. Regulaminu udzielania pożyczek)
2. „Odsetki za opóźnienie 1% Wysokości Pożyczki dziennie za każdy dzień opóźnienia” (Tabela opłat i prowizji)
3. „W przypadku zalegania Pożyczkobiorcy ze spłatą Pożyczki, Pożyczkodawca ma prawo wysłać wezwanie do zapłaty, którego koszt w wysokości 100 zł za każde wezwanie obciąża Pożyczkobiorcę” (pkt 9.2. Regulaminu udzielania pożyczek)
4. „Opłaty windykacyjne (przedsądowe): (...) 2. Monit za pośrednictwem telefonu 100 PLN 3. Wezwanie do zapłaty (...) 200 PLN 4. Wizyta windykatora w miejscu zamieszkania Pożyczkobiorcy 400 PLN” (Tabela opłat i prowizji)
5. „Jeżeli Pożyczkobiorca nie wywiąże się z obowiązku zwrotu Pożyczki oraz dodatkowych należności, sądem właściwym miejscowo i rzeczowo do rozpoznania sprawy będzie sąd dla miejsca zamieszkania Pożyczkodawcy” (pkt 11.5. Regulaminu udzielania pożyczek).

II. art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nieprzekazywaniu konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 126 poz. 715 ze zm.), co może być sprzeczne z art. 14 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

III. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez nieinformowanie w umowach pożyczki o: rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, sposobie zabezpieczenia spłaty pożyczki, kwocie odsetek należnych w stosunku dziennym oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, co może być sprzeczne z art. 30 ust. 1 pkt 11, 14, 15 *in fine* i 21 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

IV. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez:

- zamieszczenie w Regulaminie udzielania pożyczek nierzetelnych informacji wskazujących, że po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki konsument jest zobowiązany zwrócić kwotę udostępnionej pożyczki wraz z opłatą prowizyjną oraz opłatą za obsługę pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy, co może być sprzeczne z art. 54 ust. 1 i 4 ww. ustawy o kredycie konsumenckim oraz
- zamieszczenie we wzorach oświadczeń o odstąpieniu od umowy nierzetelnych i niepełnych informacji wskazujących, że w związku z odstąpieniem od umowy

konsument jest zobowiązany do niezwłocznego zwrotu kwoty udostępnionej pożyczki powiększonej o opłatę prowizyjną oraz opłatę za udzielenie pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy, co może być sprzeczne z art. 54 ust. 1, 2 i 4 ww. ustawy o kredycie konsumenckim.

W trakcie prowadzonego postępowania Przedsiębiorca nie ustosunkował się do postawionych zarzutów.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Izabela Przewoźna prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą: Usługi Finansowe „INKA INVEST” w Poznaniu w oparciu o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej RP. Przedmiotem jej działalności jest m.in. udzielanie kredytów (dowód: wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej RP- k. 121 akt).

Przedsiębiorca oferuje konsumentom pożyczki gotówkowe w wysokości od 200 zł do 1.000 zł, na okres 15 i 30 dni. W obrocie konsumenckim Przedsiębiorca wykorzystuje wzorce umowne, zgodnie z którymi zawiera umowy z konsumentami. Od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, tj. od dnia 7 maja 2013r., Przedsiębiorca wykorzystuje m.in. wzorzec umowy pożyczki oraz stanowiące jego integralną część: Regulamin udzielania pożyczek, Tabelę opłat i prowizji oraz wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy. W Regulaminie udzielania pożyczek oraz Tabeli opłat i prowizji Przedsiębiorca zamieścił postanowienia o treści wskazanej powyżej w pkt I sentencji decyzji (dowód: pismo Przedsiębiorcy bez daty dostarczone do Urzędu w dniu 5 grudnia 2013r.- k. 5 akt, wzorzec umowy pożyczki, Regulamin udzielania pożyczek, Tabela opłat i prowizji, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy- k. 6- 8 akt).

Jak ustalono, Przedsiębiorca nie przekazuje konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego obejmujących dane, o których mowa w art. 13 ustawy o kredycie konsumenckim (dowód: pismo Przedsiębiorcy z dnia 14 lutego 2014r.- k. 64- 66 akt, dokumentacja związana z udzieleniem pożyczek konsumentom- k. 13- 57 akt).

Analiza zgromadzonej dokumentacji kredytowej wskazuje, że w umowach, które Przedsiębiorca zawiera z konsumentami nie określono: rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, sposobu zabezpieczenia spłaty pożyczki, kwoty odsetek należnych w stosunku dziennym oraz organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów (dowód: umowy pożyczki zawarte przez Przedsiębiorcę z konsumentami- k. 13- 15, 22- 24, 31- 33, 40- 42, 49- 51, 91- 100 akt).

Prezes Urzędu ustalił ponadto, że w Regulaminie udzielania pożyczek Przedsiębiorca zamieścił postanowienie, zgodnie z którym, po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od pożyczki, pożyczkobiorca jest zobowiązany zwrócić pożyczkodawcy pożyczkę wraz z opłatą prowizyjną i opłatą za obsługę pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy. Podobne informacje Przedsiębiorca zamieścił w doręczanych konsumentom wzorach oświadczenia o odstąpieniu od umowy, w których częścią składanego przez konsumenta oświadczenia jest stwierdzenie: *mam świadomość, iż w związku z niniejszym odstąpieniem zobowiązany/a jestem do niezwłocznej wpłaty na rachunek bankowy Pożyczkodawcy o numerze (...) kwoty, na którą składają się poniższe należności: kwota do wypłaty powiększona o Opłatę Prowizyjną za udzielenie Pożyczki oraz o Opłatę za udzielenie Pożyczki w siedzibie Pożyczkobiorcy* (dowód: pkt 10.4 Regulaminu udzielania pożyczek, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy- k. 7- 8, 14- 15, 23- 24, 32- 33, 41- 42, 50- 51 akt).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa Urzędu ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W opinii Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny. Wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli lub mogli stać się klientami Przedsiębiorcy, tj. zawrzeć z nim umowy pożyczki. Działania Przedsiębiorcy nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów-jego obecnych i przyszłych kontrahentów, których sytuacja jest identyczna i wynika z posługiwania się przez Przedsiębiorcę wzorcem umowy. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie istnieją zatem podstawy do oceny zachowania Przedsiębiorcy pod kątem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ocenę tę poprzedzić należy stwierdzeniem, że Izabela Przewoźna jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten za przedsiębiorcę uznaje m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Izabela Przewoźna jest osobą fizyczną prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu pożyczek konsumentom. Posiadając status przedsiębiorcy w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Izabela Przewoźna jest tym samym przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W konsekwencji jej działania podlegają kontroli z punktu widzenia przepisów tej ustawy.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Takimi praktykami są w szczególności: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (pkt 1) oraz naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2).

Stwierdzenie ww. praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: **bezprawności działania przedsiębiorcy i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.**

Jako bezprawne należy kwalifikować zachowania sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (por. Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji pod red. Janusza Szwai, Wyd. CH Beck, Warszawa 2000r., str. 117-118). Zbiorowe interesy konsumentów to prawa nieograniczonej liczby konsumentów.

Przesłanka bezprawności wykazana zostanie odrębnie dla każdej z przypisanych Przedsiębiorcy praktyk. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów omówione zostanie natomiast łącznie, z uwagi na tożsamy charakter i znaczenie tej przesłanki dla ww. praktyk.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia pojęcia **zbiorowy interes konsumentów** prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Zdaniem Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał, że *praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.*

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę jako zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Pod tym pojęciem należy rozumieć *stricte* ekonomiczne interesy konsumentów (o wymiarze majątkowym) oraz prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom możliwość dokonywania transakcji przy całkowitym zrozumieniu, jaki jest ich rzeczywisty sens ekonomiczny i prawny na etapie przedkontraktowym i w czasie wykonywania umowy.

Praktyki Przedsiębiorcy mogą godzić w interesy nieograniczonej liczby osób, których nie da się zidentyfikować- potencjalnie wszystkich jego dotychczasowych i przyszłych kontrahentów. Praktyki te mają więc charakter powtarzalny i skierowane są do osób, które nie zostały zindywidualizowane.

Zakwestionowane praktyki naruszają interesy konsumentów, chronione prawnie poprzez zakaz stosowania postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oraz spoczywający na kredytodawcy obowiązek zapewnienia im określonych informacji dotyczących kredytu konsumenckiego przed zawarciem umowy oraz na etapie zawierania umowy.

Warto ponadto zauważyć, że dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie jest konieczne wystąpienie na rynku skutków danej praktyki. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. Nie jest tym samym konieczne, aby którykolwiek z konsumentów został dotknięty skutkami stosowanej przez Przedsiębiorcę praktyki. Wystarczająca jest choćby potencjalna możliwość wystąpienia negatywnych skutków praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów.

I.

W pkt I sentencji decyzji Prezes Urzędu przypisał Przedsiębiorcy stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. **Bezprawność** tej praktyki wynika z tożsamości stosowanych przez Przedsiębiorcę postanowień wzorców umów z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Prezes Urzędu uznaje, że może stwierdzić stosowanie ww. praktyki również w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt VI

ACa 760/05 podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Jak wskazał Sąd Apelacyjny, naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Także w jednym z ostatnich orzeczeń Sąd Najwyższy podzielił stanowisko, iż użyte w art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego określenie: „prawomocny wyrok stwierdzający uznanie za niedozwolone postanowienie wzorca umowy ma skutek wobec osób trzecich” oznacza, iż postanowienie uznane za niedozwolone, po wpisaniu go do rejestru, nie może być stosowane nie tylko w stosunkach konkretnego przedsiębiorcy z innymi konsumentami, ale także wykluczone jest jego stosowanie we wzorcach innych przedsiębiorców, czyli we wszystkich stosunkach z konsumentami, w których zostało ono wykorzystane (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014r. sygn. akt I CSK 20/14).

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005r. sygn. akt XVII Ama 46/04 Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Przedstawione powyżej stanowisko potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a (w obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24). Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych, polegających na przedstawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru. (...)* Możliwość uznania zachowania przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wzorców umownych, które nie mają identycznego brzmienia jak postanowienia wpisane do rejestru, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, w sposób istotny zwiększa skuteczność obu instytucji (tj. niedozwolonych postanowień umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumenta), zniechęcając przedsiębiorców do obchodzenia wpisów dokonanych w rejestrze niedozwolonych postanowień.*

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia wzorców umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, których treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną wykładnię.

I.1 i I.2. W prowadzonym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował postanowienia wzorców umów Przedsiębiorcy o treści: „Odsetki za czas opóźnienia wynoszą 1% Wysokości Pożyczki dziennie” (pkt 9.5. Regulaminu udzielania pożyczek) oraz „Odsetki za opóźnienie 1% Wysokości Pożyczki dziennie za każdy dzień opóźnienia” (Tabela opłat i prowizji).

W opinii Prezesa Urzędu, ww. postanowienia są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru m.in. w pozycjach: 641, 970 i 673. Pierwsza z wymienionych klauzul o treści: *Pożyczkodawca pobiera odsetki umowne w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki*, została uznana za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 12 stycznia 2006r. sygn. akt XVII Amc 22/05. Druga z klauzul o treści: *W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki*- wyrokiem SOKiK z dnia 6 marca 2006r. sygn. akt XVII Amc 21/05. Uzasadniając ich abuzywność SOKiK stwierdził, że naliczanie odsetek w wysokości kilkudziesięciokrotnie wyższej od odsetek ustawowych, niewspółmiernie wysokich w stosunku do poniesionej przez pożyczkodawcę ewentualnej szkody, należy uznać za szczególnie rażąco naruszenie interesów konsumentów. SOKiK nie znalazł uzasadnienia do pobierania tak określonych odsetek przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, ponieważ ich skutkiem może być całkowita utrata środków finansowych przez pożyczkobiorcę wskutek konieczności spłaty kwoty wielokrotnie przewyższającej wartość pożyczki. Zdaniem SOKiK, prowadzi to do osiągnięcia przez pożyczkodawcę dochodów niewspółmiernych do zainwestowanych środków. W efekcie SOKiK stwierdził, że ww. postanowienia należy ocenić jako rażąco niesprawiedliwe dla konsumentów i kształtujące ich sytuację w sposób wyjątkowo niekorzystny, a przez to spełniające przesłanki określone w art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego.

Z kolei wyrokiem z dnia 5 października 2005r. sygn. akt XVII Amc 73/04 SOKiK uznał za niedozwoloną klauzulę określającą odsetki na poziomie 0,5% dziennie, o treści: *W przypadku nieterminowej płatności Ramtel naliczy odsetki umowne w wysokości 0,5% za każdy dzień zwłoki* (pozycja 673 rejestru). SOKiK podkreślił, że ww. klauzula jest niedozwolona w świetle art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, gdyż przewiduje rażąco wysokie odsetki umowne od konsumenta w sytuacji, gdy konsument jest w zwłoce w uiszczeniu opłat przedsiębiorcy. SOKiK zaznaczył zarazem, że przedsiębiorca ma prawo do określenia w umowie odsetek w wysokości wyższej od odsetek ustawowych, ale nie powinny być one rażąco wysokie i przysparzać mu nadmiernego zysku, a taki charakter mają odsetki zastrzeżone w niniejszym przypadku, które są 15 razy wyższe od odsetek ustawowych.

Zdaniem Prezesa Urzędu, ww. stanowisko SOKiK jest adekwatne także do oceny postanowień wzorców Przedsiębiorcy. Zastrzegając odsetki w wysokości 1% dziennie za każdy dzień opóźnienia w spłacie pożyczki, ww. postanowienia określają je na poziomie rażąco wygórowanym i niewspółmiernym do wysokości ewentualnej szkody, którą może ponieść Przedsiębiorca w związku z opóźnieniem spłaty pożyczki przez konsumenta. Ustalone przez Przedsiębiorcę odsetki, podobnie jak odsetki zakwestionowane przez SOKiK, wielokrotnie przekraczają ponadto wysokość obowiązujących odsetek ustawowych, które obecnie wynoszą 13% w stosunku rocznym. Uzasadnia to stwierdzenie, że zakwestionowane postanowienia są tożsame z powołanymi klauzulami niedozwolonymi.

I.3 i I.4. Za tożsame z klauzulami niedozwolonymi Prezes Urzędu uznał także postanowienia wzorców Przedsiębiorcy, które regulują kwestie opłat za czynności windykacyjne podejmowane wobec konsumenta w przypadku niespłacenia pożyczki w terminie ustalonym w umowie. Postanowienia te przewidują, że: „W przypadku zalegania Pożyczkobiorcy ze spłatą Pożyczki, Pożyczkodawca ma prawo wysłać wezwanie do zapłaty, którego koszt w wysokości 100 zł za każde wezwanie obciąża Pożyczkobiorcę” (pkt 9.2. Regulaminu udzielania pożyczek) oraz „Opłaty windykacyjne (przedsądowe): (...) 2. Monit za pośrednictwem telefonu 100 PLN 3. Wezwanie do zapłaty Pożyczki (...) 200 PLN 4.

Wizyta windykatorka w miejscu zamieszkania Pożyczkobiorcy 400 PLN” (Tabela opłat i prowizji).

Należy zauważyć, że postanowienia dotyczące opłat obciążających konsumenta w razie niespłacenia pożyczki w ustalonym terminie były wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć sądowych. M.in. wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2009r. sygn. akt XVII Amc 624/09 SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu- 13 zł, 2) korespondencja kierowana do kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego), za każde pismo. Opłatą za korespondencję kierowaną do poręczycieli bank obciąża dodatkowo kredytobiorców według tych samych stawek- 15 PLN; 3) wyjazd interwencyjny do kredytobiorcy- 50 PLN (pozycja 1796 rejestru). SOKiK stwierdził m.in., że brak określenia procedur jakimi kieruje się bank przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem należności może prowadzić do dowolności jego działania w zakresie zasad, terminów czy częstotliwości korzystania z wymienionych środków i w związku z tym do znacznego zwiększenia zadłużenia konsumenta. Sąd podkreślił, że brak regulacji w tym zakresie powoduje, że przedsiębiorca ma możliwość podejmowania działań, a tym samym naliczania ww. opłat według własnego uznania, bez zachowania określonej kolejności i terminów. Postanowienie nie wyłącza przy tym możliwości równoległego podejmowania działań, za które przedsiębiorca również nalicza konsumentowi stosowne opłaty. Jak zauważył SOKiK, konsument może w konsekwencji ponosić dodatkowe, znaczące i nieuzasadnione koszty. SOKiK podkreślił także, że treść tego postanowienia może wywoływać u konsumenta błędne przekonanie co do praw i obowiązków wynikających z zawartej umowy zwłaszcza, że na podstawie wzorca konsument nie jest w stanie ustalić, jakie w przypadku opóźnień w zapłacie środki podejmie bank, z jaką częstotliwością i w jakiej kolejności. Konsument nie ma w konsekwencji pełnej wiedzy o rodzaju i wysokości opłat, które obowiązany będzie uiścić na wypadek opóźnienia w spłacie kredytu. SOKiK zaznaczył, że możliwość wielokrotnego podejmowania przez przedsiębiorcę czynności windykacyjnych w krótkich odstępach czasu w sposób rażąco narusza interesy ekonomiczne konsumenta w szczególności w tych sytuacjach, gdy pobierane opłaty nie odzwierciedlają nakładów rzeczywiście poniesionych przez przedsiębiorcę, przynosząc mu nieuzasadnione korzyści. SOKiK ocenił, że postanowienie to narusza również zasady lojalnego kontraktowania i równorzędnego traktowania konsumenta. Ww. okoliczności przesądziły o uznaniu, że tej treści postanowienie spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej z art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając jego interesy.*

Wyrokami z dnia: 9 października 2006r. sygn. akt XVII Amc 101/05 i 27 kwietnia 2005r. sygn. akt XVII Amc 103/04, SOKiK uznał za niedozwolone klauzule o treści: *Opłaty dodatkowe, które ponosi zleceniodawca: - (...) - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 1 miesiąc- 50 PLN, - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 2 miesiące- 100 PLN, - za wysłanie upomnienia za zwłokę w zapłacie raty- 20 PLN, - za wysłanie wezwania do zapłaty raty- 30 PLN, - za wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty- 50 PLN, - za wizytę windykatorków w związku z brakiem spłaty 2 rat- 100 PLN, - (...), - za telegram informujący o zadłużeniu przeterminowanym- 30 PLN, - za monit telefoniczny- 20 PLN (pozycja 978 rejestru) oraz W przypadku zalegania z co najmniej dwoma ratami pożyczkodawca może również wystosować (nie częściej niż raz w tygodniu) upomnienie. Każdorazowe wystawienie upomnienia podlega opłacie w wysokości 50,00 zł (pozycja 829 rejestru). W przypadku tych klauzul SOKiK zakwestionował wysokość pobieranych od pożyczkobiorców opłat.*

W uzasadnieniu pierwszego z wyroków SOKiK orzekł, że opłaty nałożone na konsumenta są rażąco wygórowane. Powołując się na przepisy art. 735 § 1 i art. 742 Kodeksu

cywilnego, które regulują prawo zleceniobiorcy do wynagrodzenia i zwrotu wydatków poczynionych w celu należytego wykonania zlecenia, SOKiK stwierdził, że w niniejszym przypadku wynagrodzenie przedsiębiorcy stanowi prowizja za zarządzanie długiem. Wysokość wprowadzonych do umowy dodatkowych opłat powinna znajdować uzasadnienie w rzeczywistych nakładach, jakie musi ponieść przedsiębiorca w związku z podjęciem przedmiotowych czynności. W opinii SOKiK, wysokość tych opłat została ustalona w oderwaniu od rzeczywistych nakładów przedsiębiorcy, znacznie je przewyższając. SOKiK orzekł zatem, że klauzula ta stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego. Także w drugim z wymienionych powyżej wyroków, na mocy którego do rejestru wpisano klauzulę w pozycji 829, SOKiK uznał, że opłata w kwocie 50 zł pobierana przy każdym upomnieniu, która nie wynika z żadnej kalkulacji poniesionych przez przedsiębiorcę kosztów, jest zbyt wygórowana.

Należy jednocześnie wskazać, że wysokość opłaty za wysyłane do pożyczkobiorcy upomnienie została zakwestionowana przez SOKiK również w wyrokach z dnia: 27 kwietnia 2012r. sygn. akt XVII Amc 5533/11 i 4 lipca 2012r. sygn. akt XVII Amc 5205/11. Na ich podstawie SOKiK uznał za niedozwolone klauzule o treści: *Za pisemne wezwanie pobiera się zryczałtowaną opłatę w kwocie 20 zł (pozycja 3569 rejestru) oraz Opłata za sporządzenie i wysłanie lub doręczenie wezwania do zapłaty raty (rat) kredytu lub odsetek- od każdego wezwania- 20 zł (pozycja 3852 rejestru).*

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane postanowienia mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych. Przede wszystkim przewidując opłaty za czynności windykacyjne postanowienia te nie określają procedur obciążania nimi konsumenta. Zgodnie z ich treścią, podobnie jak w przypadku klauzuli wpisanej do rejestru w pozycji 1796, to Przedsiębiorca może dowolnie decydować zarówno o zastosowaniu poszczególnych środków, jak i o ich kolejności i terminach, a konsument nie ma możliwości ustalenia, jakimi opłatami i kiedy (w jakich odstępach czasu) zostanie obciążony w razie niespłacenia pożyczki w terminie określonym w umowie. Zapoznając się z wzorcami Przedsiębiorcy konsument może jedynie ustalić, że wezwanie do zapłaty zostanie do niego przesłane w 5- tym i 15- tym dniu opóźnienia. Należy ponadto uwzględnić, że ww. postanowienia mogą być podstawą do wielokrotnego podejmowania czynności windykacyjnych wobec konsumenta w krótkich odstępach czasu, a w konsekwencji wielokrotnego obciążania konsumenta opłatami za ich wykonanie. Nie jest też wykluczone, że konsument może być obciążony kilkoma opłatami równocześnie. Skutek zastosowania tych postanowień jest więc taki sam, jak klauzuli niedozwolonej- konsument nie uzyskuje pełnej wiedzy co do podjętych wobec niego działań w razie niespłacenia pożyczki w terminie określonym w umowie. Porównanie wysokości opłat za poszczególne czynności uzasadnia również wniosek, że przewidziane przez Przedsiębiorcę opłaty są rażąco wygórowane i oderwane od ponoszonych przez niego kosztów. Pomimo różnic w treści, możliwe jest więc uznanie, że postanowienia te mieszczą się w hipotezach ww. klauzul niedozwolonych.

I.5. Ostatnie z zakwestionowanych postanowień wzorców Przedsiębiorcy wskazuje, że: „Jeżeli Pożyczkobiorca nie wywiąże się z obowiązku zwrotu Pożyczki oraz dodatkowych należności, sądem właściwym miejscowo i rzeczowo do rozpoznania sprawy będzie sąd dla miejsca zamieszkania Pożyczkodawcy” (pkt 11.5. Regulaminu udzielania pożyczek).

Wyrokiem z dnia 12 stycznia 2006r. sygn. akt XVII Amc 22/05 SOKiK orzekł, że niedozwolone jest postanowienie w brzmieniu: *Ewentualne spory wynikłe na tle wykonania umowy strony poddają rozstrzygnięciu sądowi właściwemu miejscowo dla siedziby pożyczkodawcy (pozycja 640 rejestru).* W uzasadnieniu wyroku SOKiK podniósł, że postanowienie to spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej z art. 385¹ § 1 oraz 385³ pkt 23 Kodeksu cywilnego. SOKiK podkreślił, że wyłączenie zasady właściwości ogólnej sądu może być dodatkową

dolegliwością dla konsumentów powodującą np. stratę czasu na przejazd i konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów w celu obrony swoich interesów. Zdaniem SOKiK, takie postanowienie może ujemnie wpływać na zachowania konsumentów, ograniczając lub nawet wyłączając możliwość realizacji przysługujących im uprawnień.

Podobne stanowisko SOKiK wyraził w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 grudnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 34/06. Na jego podstawie do rejestru, w pozycji 1024, wpisana została klauzula o treści: *Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu właściwego dla siedziby pożyczkodawcy*. SOKiK uznał, że ww. postanowienie przewiduje poddanie sporu do rozpoznania sądowni, który nie zawsze będzie właściwy miejscowo. Postanowienie wyłącza bowiem możliwość skorzystania z właściwości przemiennej. SOKiK zaznaczył, że w sytuacjach, gdy miejsce zamieszkania konsumenta i miejsce wykonania umowy będzie położone poza okręgiem sądu właściwego dla siedziby przedsiębiorcy, postanowienie będzie narzucało rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

W opinii Prezesa Urzędu, postanowienie Regulaminu udzielania pożyczek, które stosuje Przedsiębiorca jest tożsame z przywołanymi klauzulami wpisanymi do rejestru. Wprowadzie postanowienie to posługuje się pojęciem „miejsce zamieszkania” pożyczkodawcy, niemniej jednak nie może budzić wątpliwości, że w istocie odnosi się do lokalu (siedziby) przedsiębiorstwa. Niewątpliwie ww. postanowienie ogranicza zarówno konsumentowi, jak i Przedsiębiorcy możliwość wyboru sądu, który zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego należy uznać za właściwy do rozstrzygnięcia sporu powstałego na tle wiążącej ich umowy. Jak wynika z powołanych wyroków, za niezgodne z art. 385³ pkt 23 Kodeksu cywilnego uznaje się postanowienia, które nie tylko wyłączają właściwość sądu wyznaczonego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w ogóle, ale także te, które ograniczają zakres możliwości przewidzianych w tej ustawie, co może negatywnie wpływać na sytuację procesową konsumentów.

Mając powyższe na względzie, Prezes Urzędu uznał, że w zakresie wszystkich zakwestionowanych postanowień wykazana została bezprawność działań Przedsiębiorcy. Naruszenie przez Przedsiębiorcę także zbiorowego interesu konsumentów uzasadnia stwierdzenie, że Przedsiębiorca stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Działając na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu nakazał Przedsiębiorcy zaniechanie stosowania ww. praktyki.

II.

Praktyka stwierdzona w pkt II sentencji decyzji, określona w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, dotyczy niewykonania przez Przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych wobec konsumentów, nałożonych przez ustawę o kredycie konsumenckim na każdego kredytodawcę udzielającego kredytów konsumenckich. Stosownie do art. 3 ust. 2 pkt 1 tej ustawy, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki.

Należy zauważyć, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Art. 24 ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, ale powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006r. III SZP 3/2006 stwierdził, że za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta (...). Zachowania takie stanowią bowiem jednocześnie zachowania bezprawne i skutkują*

zniesieniem, ograniczeniem lub zniekształceniem praw konsumentów, wpływając tym samym na chronioną przez przepis obowiązującego prawa sferę ich interesów.

W omawianym przypadku **bezprawność** działań Przedsiębiorcy Prezes Urzędu wywiódł z naruszenia art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim. Przepis ten stanowi, że kredytodawca przekazuje konsumentowi dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 ww. ustawy, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy. Wymienione w art. 13 dane, które kredytodawca jest zobowiązany podać konsumentowi na trwałym nośniku przed zawarciem umowy, obejmują m.in. imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy, rodzaj kredytu, czas obowiązywania umowy, stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, całkowitą kwotę kredytu, rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunkach jej zmiany oraz ewentualnych innych opłatach z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz informację o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy.

Jak ustalono, Przedsiębiorca nie przekazuje konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki ww. formularzy, co oznacza, że nie informuje też konsumentów o danych odnoszących się do oferowanej im pożyczki, o których mowa w art. 13 ustawy.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, Przedsiębiorca wyjaśnił, że nie wiedział o ww. obowiązku, ale postanowił uzupełnić swoją ofertę o obowiązek doręczenia konsumentom takiego dokumentu celem wykonania spoczywającego na nim obowiązku informacyjnego.

Należy podkreślić, że przywołane powyżej przepisy dokonują wdrożenia do prawa krajowego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG. Zgodnie z dyrektywą, informacje podawane przed zawarciem umowy powinny być we wszystkich państwach członkowskich przekazywane na standardowym formularzu. Wzór formularza został objęty maksymalną harmonizacją w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich względnej jednolitości nie tylko co do treści, ale również formy przekazu informacji przed zawarciem umowy. Standardowo określony formularz ma zapewnić, że konsument otrzyma informacje potrzebne do porównania różnych ofert w celu podjęcia świadomej decyzji co do zawarcia bądź nie umowy kredytu. Należy przy tym wskazać, że niezajomość obowiązujących przepisów prawa przez Przedsiębiorcę nie uchyla bezprawności jego działań. Bezprawność ma charakter obiektywny i jest niezależna od winy, a nawet świadomości sprawcy dopuszczającego się bezprawnych działań. Dla jej stwierdzenia wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (por. Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji pod red. Janusza Szwai, Wyd. CH Beck, Warszawa 2000r., str. 117-118).

W świetle powyższego, Prezes Urzędu uznał, że Przedsiębiorca naruszył art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim. Jednoczesne naruszenie zbiorowych interesów konsumentów przesądza o przypisaniu Przedsiębiorcy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W niniejszej sprawie podstawę rozstrzygnięcia stanowi art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, na mocy którego Prezes Urzędu nakazał Przedsiębiorcy zaniechanie stosowania ww. praktyki. Pomimo informacji o zamiarze dostosowania działań do obowiązujących przepisów prawa Przedsiębiorca nie wykazał, zgodnie z art. 27 ust. 3 powołanej ustawy, że faktycznie zaniechał stosowania przypisanej mu praktyki.

III.

Prezes Urzędu zarzucił również Przedsiębiorcy stosowanie praktyki z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji.

Bezprawność praktyki stwierdzonej w pkt III sentencji decyzji wynika z naruszenia przez Przedsiębiorcę art. 30 ust. 1 pkt 11, 14, 15 *in fine* i 21 ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z ww. przepisem, umowa o kredyt konsumencki powinna określać: roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, sposób zabezpieczenia spłaty pożyczki, kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym oraz organ nadzoru właściwy w sprawach ochrony konsumentów.

Niewątpliwie powołany przepis nakłada na kredytodawcę szereg obowiązków informacyjnych wobec konsumenta. Na mocy art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, obowiązki te dotyczą także umowy pożyczki. Należy przy tym podkreślić, że art. 30 ustawy dokonuje implementacji do prawa krajowego art. 10 wskazanej powyżej dyrektywy w sprawie umów o kredyt konsumencki, który w maksymalny sposób harmonizuje pakiet informacji oraz praw i obowiązków, które powinny zostać określone w umowie o kredyt konsumencki.

Prezes Urzędu podziela jednocześnie stanowisko SOKiK wyrażone w wyroku z dnia 13 czerwca 2005r. sygn. akt XVII Ama 30/04, odnoszące się wprawdzie do poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 100, poz. 1081 ze zm.), ale zachowujące aktualność także w obowiązującym stanie prawnym, że *skoro ustawodawca wyraźnie określił zakres niezbędnych danych zawartych w umowie kredytu konsumenckiego, to oczywistym jego celem było zagwarantowanie konsumentowi wiedzy w tym zakresie jako niezbędnej dla ochrony jego praw i interesów. Bez znaczenia jest przy tym, czy konsument z informacji tych uczyni użytek czy nie.*

Dokonane ustalenia wskazują, że w umowach pożyczki, które Przedsiębiorca zawiera z konsumentami nie podano rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego. W Regulaminie udzielania pożyczek oraz Tabeli opłat i prowizji, stanowiących integralną część zawieranych umów, Przedsiębiorca podaje jedynie wysokość odsetek za każdy dzień opóźnienia w spłacie, ustalając je na poziomie 1% kwoty pożyczki za każdy dzień opóźnienia. Przedsiębiorca wskazuje zatem, na dzień zawarcia umowy, wartość stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego w stosunku dziennym, a nie w stosunku rocznym, jak przewiduje to art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim. W tym zakresie zawierane przez Przedsiębiorcę umowy nie spełniają więc wymogów ustawy.

Za brak formalny umowy Prezes Urzędu uznaje także niewskazanie w umowach sposobu zabezpieczenia spłaty pożyczki. Przedsiębiorca wyjaśnił, że na zabezpieczenie spłaty pożyczki odbiera od konsumentów niepełny weksel własny z klauzulą „nie na zlecenie”. Wyjaśnienia Przedsiębiorcy potwierdzają kopie weksli podpisanych przez konsumentów, załączone do zawartych umów pożyczek, które Przedsiębiorca przedłożył w toku postępowania. Ww. sposób zabezpieczenia pożyczki nie został jednak, wbrew art. 30 ust. 1 pkt 14 ustawy o kredycie konsumenckim, wskazany w zawieranych umowach pożyczki.

Prezes Urzędu ustalił, że w zawieranych z konsumentami umowach Przedsiębiorca nie określił też wysokości odsetek w stosunku dziennym, pozbawiając konsumenta możliwości bezpośredniego ustalenia, jaką kwotę odsetek za każdy dzień korzystania z pożyczki powinien zwrócić w przypadku odstąpienia od umowy. Obowiązek podania tych danych został określony w art. 30 ust. 1 pkt 15 *in fine* ww. ustawy.

W umowach pożyczki nie ma ponadto informacji o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, wymaganych przez art. 30 ust. 1 pkt 21 powołanej ustawy. Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organem tym jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes Urzędu uznał, że wskutek niedopełnienia wymogów formalnych umowy pożyczki, określonych w wymienionych przepisach ustawy o kredycie konsumenckim, Przedsiębiorca naruszył obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Naruszenie również zbiorowych interesów konsumentów pozwala na przypisanie Przedsiębiorcy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W konsekwencji, zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu nakazał Przedsiębiorcy zaniechanie stosowania ww. praktyki.

IV.

W pkt IV sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził, że Przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z informowaniem o warunkach rozliczeń stron, w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy bez podania przyczyny, w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy. Zastrzeżenia Prezesa Urzędu wzbudziły informacje zamieszczone w Regulaminie udzielania pożyczek, stanowiącym załącznik do zawieranych przez Przedsiębiorcę umów pożyczek oraz we wzorach oświadczeń o odstąpieniu od umowy, doręczanych konsumentom przy zawarciu umowy.

Pkt 10.4 Regulaminu przewiduje, że po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od pożyczki, pożyczkobiorca jest zobowiązany zwrócić pożyczkodawcy pożyczkę wraz z opłatą prowizyjną i opłatą za obsługę pożyczki w siedzibie pożyczkobiorcy.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu. Ust. 4 art. 54 stanowi dodatkowo, że w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych. Jedynymi kosztami, które należne są Przedsiębiorcy w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy są więc: odsetki za okres korzystania z pożyczki i ewentualnie- koszty poniesione na rzecz określonych organów i opłaty notarialne. Nie może budzić wątpliwości, że wymienione przez Przedsiębiorcę opłaty nie należą do kategorii ww. kosztów. Oznacza to, że przekazywane konsumentom informacje o konieczności zwrotu, w razie odstąpienia od umowy, opłaty prowizyjnej i opłaty za obsługę pożyczki, są nierzetelne.

Z kolei w doręczanych konsumentom wzorach oświadczenia o odstąpieniu od umowy, elementem składanego przez konsumenta oświadczenia jest stwierdzenie: *mam świadomość, iż w związku z niniejszym odstąpieniem zobowiązany/a jestem do niezwłocznej wpłaty na rachunek bankowy Pożyczkodawcy o numerze (...) kwoty, na którą składają się poniższe należności: kwota do wypłaty powiększona o Opłatę Prowizyjną za udzielenie Pożyczki oraz o Opłatę za udzielenie Pożyczki w siedzibie Pożyczkobiorcy.*

Podkreślenia wymaga, że ustawa o kredycie konsumenckim nie zobowiązuje kredytodawcy do zamieszczenia we wzorze oświadczenia informacji o terminie i warunkach zwrotu udostępnionego konsumentowi kredytu konsumenckiego. Art. 53 ust. 3 przewiduje jedynie, że we wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy kredytodawca ma obowiązek oznaczyć swoje imię, nazwisko (nazwę) i adres zamieszkania (siedzibę). Jeżeli jednak kredytodawca decyduje się zamieścić dodatkowe informacje w tym dokumencie, powinien przedstawić je w sposób nienaruszający regulacji ustawowych.

Skoro opłata prowizyjna i opłata za obsługę pożyczki nie należą do kosztów, którymi może zostać obciążony konsument w przypadku odstąpienia od umowy, informacje o obowiązku zwrotu tych opłat należy uznać za nierzetelne. Z drugiej strony, w doręczanym

konsumentom wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy Przedsiębiorca wskazał, że konsument jest zobowiązany do niezwłocznego zwrotu kwoty pożyczki oraz wymienionych opłat. Stosownie do art. 54 ust. 2 powołanej ustawy, konsument zwraca niezwłocznie kredytodawcy kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami, nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Przedsiębiorca nie sprecyzował jednak, że „niezwłoczny” zwrot może nastąpić nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Skutkuje to uznaniem, że przekazywane przez Przedsiębiorcę informacje są niepełne.

Prezes Urzędu stwierdził zatem, że zakwestionowane działania Przedsiębiorcy są **bezprawne** z punktu widzenia przytoczonych przepisów ustawy o kredycie konsumenckim. Z uwagi na fakt, że działania te godzą także w zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu stwierdził, że Przedsiębiorca stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu orzekł na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego- od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury UOKiK w Poznaniu
Jarosław Krüger